

KARAR

Konu Soru Q216

Eser Koruması İstisnaları ve İleri Teknoloji ve Dijital Sektörlerinde Eserlerin İzin Verilen Kullanımı

AIPPI

Aşağıdakileri gözlemlemiştir:

1) Eserler, dijital ortamda, oldukça kolay bir şekilde ve kalitesinde gözlenebilir hiçbir kayıp olmaksızın çoğaltılabilir ve umuma iletilir. Dahası, İnternet sayesinde, bu faaliyetler çoğu zaman ulusal sınırları aşar.

2) Bu durum, fikri haklar hukuku bakımından çeşitli sorunlara yol açmaktadır, şöyle ki;

a) Fikri haklar hukukunun temel ilkesine göre, eser sahibi ve onun halefi sıfatıyla hak iddia edenler, eserler üzerinde üretim, çoğaltım, iletim, icra ve diğer kullanımları kontrol etme ve bunların kullanımına izin verme yetkilerini münhasıran ellerinde bulundururlar. Ancak, bilgi çağında, bu temel ilkenin etkili bir şekilde uygulanması hak sahipleri açısından giderek daha zor hale gelmiştir.

b) Birçok ülkede, eser korumasına ilişkin mevcut istisnalar ve sınırlamalar, dijital ve bilgi teknolojilerinin yeni gerçekliklerine de uygulanmıştır. Bu durum, yaratıcı çabaların korunması ihtiyacı ile kullanıcıların eserlere erişme, eserleri kullanma ve yayma ihtiyaçları arasındaki fikri haklar hukukuna ait geleneksel dengenin korunmasını zorlaştırmaktadır.

c) Özellikle İnternet bağlamında, eser korumasının sınırlamaları ve istisnaları ile eserin icrasına ilişkin sorular, hem hak sahipleri hem de kullanıcılar açısından kabul edilemez nitelikteki yasal belirsizliklere sebep olan ulusal hukuklardaki farklılıklar da dikkate alınarak birçok ülkenin iç hukukunda sıklıkla değerlendirilmelidir.

3) Revize Bern Konvansiyonu, TRIPS ve WIPO Telif Hakları Anlaşması gibi uluslararası fikri hak antlaşmalarına taraf olan bütün ülkelerin, eser korumasının sınırlamaları ve istisnaları açısından, şu yol gösterici ilkeye uymaları beklenmektedir: Söz konusu sınırlama ve istisnalar (i) belli özel durumlar ile sınırlı, (ii) eserden normal yararlanmaya aykırı olmayacak, (iii) eser sahibinin meşru çıkarlarına haklı bir sebep olmadan zarar vermeyecek nitelikte olmalıdır. ("Üç Aşamalı Test" olarak bilinir.) Ancak ulusal hukukların bu sınırlama ve istisnaları tanınması ve tenfizi önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Gelineen noktada, bu husus özellikle eserlerin İnternet üzerinde dijital kullanımları açısından tatmin edici değildir.

4) İnternet hizmet sağlayıcıları ve diğer İnternet aracı kuruluşları, ("İHS") İnternet kullanıcılarına hizmet sağlamak amacıyla dijital ortam için yeni iş modelleri geliştirmişlerdir.

Bu iş modelleri, bir yandan eserlerin usulüne uygun olarak onaylanmış kullanımını ile yeni ticari ve kültürel fırsatlar yaratırken; diğer yandan da, aynı iş modelleri sıklıkla ve büyük ölçüde eserden doğan haklara tecavüz edecek şekilde kullanılmaktadır. Yukarıda bahsedilen durumlarda, ihlal eden tarafı, yani İnternet kullanıcılarını, doğrudan tespit ve takip etmek mümkün değildir. Buna karşın, mütecaviz eserlerin kaynaklarının veya hedeflerinin ortaya çıkartılması ve tecavüz fiilinin etkili bir şekilde sona erdirilmesi ya da en azından engellenmesi için İHS'ler çoğu zaman en iyi adrestirler.

5) Format değişikliği, bir materyalin başka bir materyale (sıklıkla dijital formatta) dönüştürülmesini sağlar. Ulusal hukuklar, yasalarca olanak tanınan format değişikliği (örneğin, kişisel kullanım veya kütüphane, müze gibi ticari nitelikte olmayan kurumlar) için eser korumasına halihazırda çeşitli sınırlama ve istisnalar getirmektedirler. Ancak, az sayıdaki bazı hukuk sistemleri, ticari amaçlı format değişikliğine izin vermektedirler.

6) Anonim eserlere, örneğin, edebi, fotografik ve görsel-işitsel eserler gibi farklı eser kategorilerinde rastlanabilir. Anonim eserlerin kullanımı, ticari nitelikte olmayan kütüphaneler, müzeler ve benzeri kuruluşlar açısından özellikle uygun olmakla birlikte, ticari işletmeler ve kullanımlar için de önem taşımaktadır. Ancak, çok az sayıdaki ulusal hukukta, anonim eserlerin hukuka uygun kullanımını düzenleyen özel düzenlemeler mevcuttur. Anonim eserlerin uluslararası düzeyde, özellikle İnternette, hukuka uygun kullanımını mümkün kılmak için ulusal mevzuatlar uyumlaştırılmalıdır.

Aşağıdaki kararları almıştır:

1) Dijital ortamda, etkili ve uygulanabilir eser koruması sağlanmalıdır.

2) Eser sahibinin, İnternet gibi iletişim ağlarında yer alan eserlere ilişkin üretim, çoğaltım, iletim, icra ve diğer kullanımları kontrol etme ve bu kullanımlara izin verme yetkisini münhasıran elinde bulundurduğu ulusal yasalar çerçevesinde kabul edilmelidir. Buna bağlı olarak, fikri haklar hukuku, bu iletişim ağlarındaki tecavüz girişimlerine karşı etkili bir yaptırım sistemi sağlamalıdır. Eserden kaynaklanan hak ihlallerine ilişkin faaliyetler, kural olarak, zorunlu lisans, zorunlu vergi ve geniş kapsamlı sınırlamalardan/istisnalardan muaf tutulmamalıdır. Bu paragraf kapsamında, "iletişim ağı"nın kullanımı, yayın anlamını içermemektedir.

3) Dijital ortamda eserlerin korunmasına ilişkin sınırlamalar ve istisnalar için yukarıda bahsedilen Üç Aşamalı Test, genel olarak kabul edilmiş standartları düzenlemektedir. Bu bakımdan, ulusal kanunlar Üç Aşamalı Test'e dayanarak uyumlaştırılmalıdır.

4) İnternet üzerinde eserlerin yeterli ve etkin icrası için, hak sahipleri İHS'lerin anılan hakların uygulanmasına yönelik gerekli bilgileri sağlamasına yönelik bir rejim oluşturmak dahil eserlerin ihlaline olanak tanıyan, katkıda bulunan ve ihlali kolaylaştıran kişileri de belirlemeye yetkili olmalıdır. Tecavüz eylemini gerçekleştiren taraflar, sadece doğrudan ihlalde bulunan kullanıcıları değil, aynı zamanda aşağıda belirtilen durumlarda, İHS'leri de içermelidir.

5) İHS'ler veya onların yönettiği İnternet akışı, çoğu zaman uluslararası düzeyde faaliyet gösterdiği için, İHS sorumluluğuna ilişkin ulusal kurallar uyumlaştırılmalıdır. Ulusal ve

uluslararası hukukun bu konuya ilişkin olarak, aşağıdaki hususlar dahil olmak üzere, yol gösterici ilkeler sağlaması tercih edilir:

a) Kural olarak, aşağıda belirtilenler hariç, İHS'lerin ihlal faaliyetini izleme yükümlülüğü bulunmamalıdır.

b) Üçüncü taraf içeriğini depolayan yer sağlayıcılarının, kural olarak, ihlale yol açan belirli bir içeriği kaldırmaya ve içeriğin daha fazla yüklenmesini önlemeye yönelik hakkaniyete uygun ve makul bir görevi olmalıdır. Söz konusu sunucu sağlayıcılarının bu görevi yüklenmesi için, eser sahiplerinin karine teşkil eden delillerini bu sağlayıcılara sunması gerekir.

c) Erişim sağlayıcılarının, eser sahipleri tarafından tecavüz karinesi oluşturan delillerin kendilerine sunulması halinde, kural olarak, eserden doğan hakları ihlal eden materyale erişimi engellemeye yönelik hakkaniyete uygun ve makul bir görevi olmalıdır.

d) Eserlerin ihlaline kasten olanak tanıyan, katkıda bulunan ve ihlali kolaylaştıran veya işbirliğinde bulunan bir İHS, kendisi esasen ihlal eden tarafmış gibi söz konusu ihlalden sorumlu tutulur.

e) Teknik araçların tarafsız bir içeriğe sahip olmaları ve ekonomik değerlerinin bulunmaması kaydıyla, eserlerin kısa süreli, geçici veya süresiz çoğaltımı halinde, eğer bu faaliyet, ağlardaki (İnternet gibi) trafik akışının aktarımını, alınmasını veya geçişini kolaylaştıran veya sadece meşru kullanımını desteleyen teknik araçların ayrılmaz ve gerekli bir parçası ise İHS'ler, eser koruması sınırlamalarına veya istisnalarına dayanabilir.

6) Görme veya herhangi başka bir engeli olan bir kimsenin eserlere erişimini düzenleyen kanunlara göre format değişikliği sadece lisans yolu ile ticari iş modelleri için mevcut olmalıdır. Özel ve ticari olmayan kullanımlar için, eser koruması sınırlama ve istisnaları, söz konusu sınırlama ve istisnaların Üç Aşamalı Test'e uygun olmaları durumunda sağlanabilir.

7) Özellikle, bir eserin koruma süresinin sona erdiği varsayımında bulunmanın makul olmadığı durumlarda, ulusal kanunlar, uluslararası düzeyde uyumlaştırılmış ve özel, ticari veya ticari olmayan kullanıcılar tarafından anonim eserlerin çoğaltımına ve kullanımına olanak tanıyan kurallar getirmelidir. Tüm kategorideki eserler için uygun kurallar sağlanmalıdır. İlgili eser sahibinin kimliğini saptamak için, ulusal kanunlar, özenli bir soruşturma yapılmasını gereksinim duymalıdır. Ayrıca, hak sahibine, eserin kullanımı için adil bir ücret ödenmesi garanti altına alınmalı ve ilerideki inhisari kullanımı için eserin iadesini talep etme seçeneği muhafaza edilmelidir. Kullanıcının, eseri, iyi niyetli olarak sürekli çoğaltması ve kullanması, makul bir şekilde korunmalıdır.